

*Recidive en nazorg**Onderzoek onder oud-bewoners
van Exodus*LUC ROBERT^a

VAN WINGERDEN, S. ALBERDA, D., MOERINGS, M., WARTNA, B. & VAN WILSEM, J. (2010)
DOOR, Moria & Ontmoeting. Den Haag: BJU.

Panopticon, 33 (2), 191-195
© 2012 MAKLU | ISSN 0771-1409 | MAART 2012

^a Vrijwillig wetenschappelijk medewerker, LINC, KU Leuven en contractueel onderzoeker, NICC (corresp.: Luc.Robert@just.fgov.be)

Wie grasduint in de internationale criminologische literatuur, krijgt als Belgisch criminoloog de indruk dat onze noorderburen ongelofelijk sterk aanwezig zijn op het internationale toneel. Vooral in de sterke empirische tijdschriften met een zeer hoge wetenschappelijke ranking (*Criminology*, *Quantitative Criminology*,...) verschijnen jaarlijks meerdere artikelen van Nederlandse collega's. Een mogelijk deel van de verklaring (en een bijzonder verschilpunt met België) is de sterke aanwezigheid bij onze noorderburen van uitgebreid cijfermateriaal over de strafrechtsbedeling. De Nederlandse criminografie lijkt zeer sterk ontwikkeld. Dat ligt anders in België. Jaren geleden verbaasde de Nederlandse criminoloog René Van Swaaningen zich over de zeer beperkte beschikbaarheid in België van statistisch basismateriaal over cijfers uit de strafrechtsbedeling (VAN SWAANINGEN, 2000). Vanwege de relevantie voor deze bespreking, een concreet voorbeeld: de afwezigheid van nationale recidivecijfers in België. Ons land is op dat vlak een West-Europees buitenbeentje aan het worden (zie WARTNA en NIJSSEN, 2006). Het contrast kan niet groter zijn met onze noorderburen, waar er een recidivemonitor in het leven werd geroepen met nationale recidivecijfers die geregeld kunnen geactualiseerd worden (voor meer toelichting over de Nederlandse recidivemonitor, zie WARTNA *et al.*, 2011). De cijfers die aan de hand van de recidivemonitor beschikbaar zijn, vormen een zeer interessant instrument voor wetenschappelijk onderzoek en voor beleid. Ze vormen een element bij evaluatieonderzoeken, laten toe dat beleidsmakers 'targets' zetten en nadien hun beleid op basis van resultaten (onder meer in termen van recidive) beoordelen en eventueel bijsturen, enz.

Het boek dat hier ter bespreking voorligt, is het resultaat van een onderzoek in opdracht van de Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland. Onderzoekers van de Universiteit van Leiden en van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) werkten daarvoor samen.

Van Wingerden en collega's vertrekken in dit boek vanuit de doelstellingen van vier nazorgorganisaties. De stichtingen Exodus, DOOR, Moria en Ontmoeting vangen gedetineerden op in het kader van een penitentiair programma (dus als onderdeel van hun detentie). Daarnaast zijn er ook ex-gedetineerden die vrijwillig in de organisaties verblijven. Elke van deze organisaties organiseert een programma voor gemotiveerde (ex-)gedetineerden met een hulpvraag op minstens één levensdomein. De focus in de

nazorgorganisaties ligt op “hulp bij het vinden van een woonruimte en een baan, bij het omgaan met geld, bij het herstellen of opbouwen van relaties met vrienden en familie, en bij het nadenken over datgene wat het leven zin geeft” (p.6). De doelstellingen van de organisaties zijn het resocialiseren van de bewoners en het verminderen van recidive (p.6). De auteurs leggen vervolgens hun focus: “Een belangrijke vraag is daarom hoe het zit met de recidive onder de oud-bewoners van Exodus en de andere nazorgorganisaties” (p.6). Het boek gaat dus in op recidive van de vroegere bewoners van de nazorgorganisaties.

Meteen stellen van Wingerden en coauteurs dat de ideale methode om de impact van nazorg te meten methodologisch niet mogelijk is. Wegens de niet op toeval gebaseerde toelating in nazorgorganisaties (in het jargon: er is geen randomisering) en de specificiteit van de doelgroep (die een bijkomende selectie inhoudt), kan niet zomaar overgegaan worden tot een vergelijking van recidive van oud-bewoners met die van een controlegroep. Een experimenteel opzet kan niet; als alternatief willen ze de verwachte en de feitelijke recidive van de oud-bewoners vergelijken. Daarnaast nemen ze zich voor om de recidive van de oud-bewoners te vergelijken met de recidive van alle ex-gedetineerden in Nederland.

Na die kanttekening geven ze vier onderzoeksvragen: 1) hoeveel bedraagt de recidive onder oud-bewoners, is er een verschil tussen zij die het programma in een nazorgorganisatie hebben doorlopen versus oud-bewoners die vroegtijdig het programma beëindigd hebben en hoe is de verhouding van de recidive van oud-bewoners met ex-gedetineerden in het algemeen; 2) een vergelijking van het op basis van enkele achtergrondkenmerken te verwachten recidivepercentage met het feitelijke recidivepercentage; 3) welke kenmerken van de oud-bewoners hangen samen met de kans op recidive; 4) zijn er verschillen in recidive tussen de verschillende huizen van Exodus (de grootste van de 4 nazorgorganisaties) en welke kenmerken van oud-bewoners spelen daarbij eventueel een rol (p.7).

Na de onderzoeksvragen belichten de auteurs hun methode. De nazorgorganisaties leverden gegevens aan over oud-bewoners: persoons-, verblijfs- en strafbladgegevens, de verblijfstitel (bv. of de persoon in de organisatie verbleef als onderdeel van een penitentiaal programma) en de wijze waarop de nazorgorganisatie verlaten is (finaliseren versus vroegtijdig uitstromen) (p.9). Op een totaal van 1840 personen waarover gegevens werden aangeleverd, kon voor 1448 personen de recidive nagegaan worden: onvolledige gegevens leidden dus tot een reductie van de onderzoekspopulatie. Voor die 1448 oud-bewoners uitgestroomd tussen 1999 en 2007 is nagegaan wat de recidive bedroeg, telkens op basis van een opvolgingsperiode van 2 jaar. Daarbij werd gebruikt gemaakt van de procedures voor de Recidivemonitor. De recidive van alle ex-gedetineerden (ex-gedetineerden in Nederland) is berekend voor ex-gedetineerden vrijgelaten in de periode tussen 2002 en 2004. Voor de berekening van de verwachte recidive van de oud-bewoners kunnen de auteurs gebruik maken van een prognostisch model dat aan het WODC ontwikkeld is. Op basis van een aantal statische (onveranderlijke) variabelen die samenhang vertonen met latere recidive, kan nagegaan worden of de feitelijke recidive van de oud-bewoners op een statistisch significante manier verschilt van de verwachte recidive.

In het volgend hoofdstuk wordt vrij uitgebreid ingegaan op de organisaties en het profiel van de oud-bewoners. Achtereenvolgens komen elk van de vier organisaties, hun doelgroep en hun programma aan bod. In elk van de organisaties gebeurt plaatsing op basis van een selectie: gemotiveerde ex-gedetineerden met een hulpvraag kunnen vrijwillig deelnemen aan een programma, gedetineerden kunnen een justitiële plaatsing bij één van de organisatie krijgen (ze verblijven er als onderdeel van hun detentie, met financiering van Justitie voor de nazorgorganisatie). Uit het overzicht blijkt onder meer dat bij DOOR (‘Door Opvang en Ontmoeting Resocialisatie’) en bij Moria pas vrij recent een programma voor nazorg van gedetineerden is opgestart (justitiële plaatsing) en

dat Exodus 11 huizen voor nazorg heeft, daarmee afgetekend de grootste van de vier organisaties. De duur van de programma's is, bij Exodus 8 tot 12 maanden, bij DOOR 1 tot 2 jaar, bij Moria ongeveer 2 jaar en bij Ontmoeting 16 maanden. Er is een groot verschil in aantal oud-bewoners per organisatie: 1142 oud-bewoners bij Exodus (iets minder dan 80% van het totaal), 137 bij DOOR, 103 bij Moria en 66 bij Ontmoeting. Ongeveer één derde van de deelnemers verbleef vrijwillig in de nazorgorganisaties, ca. 40% onderging een justitiële plaatsing, 17% zat eerst in de nazorgorganisatie vanuit justitieel kader, maar bleef daarna vrijwillig. Van 10% was de verblijfstitel niet gekend. 36% van de deelnemers heeft het programma afgemaakt, 40% van de oud-bewoners werd weggestuurd voordat het programma af was, 12% verliet vrijwillig het programma voor het volledig doorlopen was en in 12% was de reden ongekend. De onderzoekers gingen tevens na of de oud-bewoners verschillen van ex-gedetineerden uitgestroomd tussen 2002 en 2004, en vonden geen grote verschillen (p.29-30).

Vervolgens gaan van Wingerden en collega's systematisch in op de onderzoeksvragen. Wat de eerste onderzoeksvraag betreft, stellen de onderzoekers vast dat 49% na twee jaar opvolging reeds een nieuw justitiecontact heeft wegens een nieuw misdrijf. De recidive voor de verschillende nazorgorganisaties bedraagt voor Ontmoeting 45,6%, voor Exodus 47,4%, voor DOOR 55,6% en voor Moria 64,1% (p.33). De afmakers van het programma recidiveren minder dan personen die onvrijwillig afhaken (31,2% versus 63,3%). Oud-bewoners die vrijwillig het programma vroegtijdig verlaten hebben, zitten qua recidiveprevalentie tussen beide groepen in (53,7%). De onderzoekers blijven voorzichtig in hun conclusie: "Afmakers doen het dus beter dan afhakers, maar uit deze resultaten kan niet zonder meer worden afgeleid dat succesvolle afronding van het begeleidingstraject leidt tot minder recidive, aangezien veronderstelbaar is dat de 'afmakers' meestal de meer gemotiveerde daders zijn, die wellicht ook zonder de begeleiding minder zouden recidiveren" (p.34). In de totale groep ex-gedetineerden vrijgelaten in 2002-2004 heeft 54,5% na 2 jaar opvolging gerecidiveerd.

Het antwoord op de tweede onderzoeksvraag geeft aan dat de feitelijke recidive van de oud-bewoners met 49,3% lager ligt dan de verwachte recidive die met een prognostisch model is berekend (58,7%). Voor elk van de vier nazorgorganisaties is de verwachte recidive hoger dan de feitelijke recidive: die bedroeg respectievelijk 56,9% voor Exodus, 61,0% voor DOOR, 65,8% voor Moria en 73,5% voor Ontmoeting. Statistisch verschillen de verwachte en de feitelijke recidive enkel op een significante manier voor de totale groep oud-bewoners, voor Exodus en voor Ontmoeting. Bovendien wijzen de onderzoekers er op dat de verwachte recidive voor de oud-bewoners hoger ligt dan de recidive van alle ex-gedetineerden (die aan de basis ligt van dergelijke prognoses) (p.35-36).

Voor het beantwoorden van de derde onderzoeksvraag berekenden de onderzoekers een Cox regressie. De volgende variabelen bleken een voorspellende waarde te hebben voor recidive: geslacht (de kans op recidive voor mannen is 1,82 keer die van vrouwen), de leeftijd ten tijde van de eerste strafzaak, de veroordelingsdichtheid, de manier van uitstroom (zowel de afhakers als diegenen die het programma vrijwillig verlieten, hebben meer kans op recidive dan de afmakers), de nazorgorganisatie (oud-bewoners van Ontmoeting hebben slechts half zoveel kans op recidive als oud-bewoners van Exodus; oud-bewoners van Moria hebben 1,36 keer zoveel kans op recidive als oud-bewoners van Exodus) en de verblijfsduur bij de organisatie (wie een jaar of langer bleef, had veel minder kans op recidive dan diegenen met een korter verblijf) (p.36-38).

Aangezien het overgrote deel van de oud-bewoners in een Exodushuis had verbleven, gingen de onderzoekers na of er tussen de verschillende Exodushuizen verschillen zijn (vierde onderzoeksvraag). Dit werd eveneens op basis van een Cox regressie berekend. Uit

de resultaten van de Cox regressie bleek geen statistisch betekenisvol verschil te bestaan tussen de Exodushuizen. Verder waren geslacht, leeftijd ten tijde van de eerste strafzaak, de veroordelingsdichtheid, de manier van uitstroom en de verblijfsduur voorspellers voor recidive (p.38-39).

Van Wingerden en collega's ronden het boek af met een korte conclusie – 'Werkt het?' – waarin ze kort de bevindingen van het onderzoek overlopen, enkele beperkingen oplist en beleidsaanbevelingen formuleren. De auteurs stippen in de conclusie nogmaals aan dat de oud-bewoners een hogere verwachte recidive hebben dan de recidive van de totale populatie ex-gedetineerden, wat "betekent dat de bewoners van de nazorgorganisaties 'zwaarder' zijn dan de gemiddelde ex-gedetineerde" (p.43). Voor alle nazorgorganisaties lag de feitelijke recidive lager dan de verwachte recidive. Een ander punt dat de auteurs in de conclusie onderstrepen, is dat bij de berekening van de verwachte recidive uitsluitend gebruik is gemaakt van statische variabelen en niet met dynamische variabelen (verslavingsproblematiek, thuissituatie, werk,...) rekening is gehouden. Echter, die dynamische variabelen zijn voor de nazorgorganisaties net van zeer groot belang: "een (ex-)gedetineerde komt slechts in aanmerking voor een plaats binnen een van de nazorgorganisaties indien hij een of meerdere hulpvragen heeft op het gebied van wonen, werken, relaties, zingeving of financiën" (p.44). Net omdat de auteurs logischerwijze vermoeden dat die dynamische risicofactoren bij de personen in nazorgorganisaties sterk wegen, veronderstellen ze "dat de verwachte recidivekans van de oud-bewoners hoger is dan op basis van statische kenmerken berekend is" (p.44). De resultaten zouden vanuit die overweging dus nog sterker zijn. Toch maken de onderzoekers zelf een belangrijke kanttekening: het gaat bij de oud-bewoners om gemotiveerde (ex-)gedetineerden, een indicatie voor minder recidive. Dat de feitelijke recidive lager is dan de verwachte, al is dat dan op basis van statische kenmerken, omschrijven ze weliswaar voorzichtig als 'een goed resultaat' (p.44). Ze zien meerdere indicaties voor een positieve werking van de nazorgorganisaties (o.a. de samenhang tussen een langer verblijf en minder recidive, tussen het afmaken van het programma en minder recidive), maar blijven zeer genuanceerd in hun conclusies.

Qua beperkingen wijzen de onderzoekers op de administratie en registratie bij de nazorgorganisaties, de keuze van definities en hun impact op het onderzoek. Bij de aanbevelingen benadrukken ze "onderzoek naar de recidive onder de oud-bewoners" als een manier om na te gaan hoe de nazorgorganisaties feitelijk scoren op hun langetermijndoelstellingen. Tevens raden ze aan om bij de registratie ook meer oog voor dynamische variabelen te hebben (bij toekomen in een nazorgorganisatie en bij het verlaten ervan).

Van Wingerden en collega's hebben een kort (58 pagina's) en interessant boek geschreven. Het boek leest zeer gemakkelijk; elke statistische test is goed toegelicht, elk belangrijk resultaat voor de onderzoeksvragen wordt duidelijk uiteengezet. Dat de auteurs met veel nuance hun bevindingen weergeven en alternatieve verklaringen aanreiken, is voor de lezer die op zoek gaat naar haarscherpe conclusies minder leuk, maar toont een verbeten vasthouden aan wetenschapsbedrijf: op basis van beperkte data en methodologische beperkingen zijn zware uitspraken moeilijk hard te maken en de auteurs hoeden zich dan ook om te vergaande conclusies te trekken. Het zou maar gemakkelijk zijn om zich te laten meesleuren in uitspraken als "nazorg werkt" of "werkt niet". Hun conclusie is indicatief: er zijn aanwijzingen voor de recidiveverminderde werking van nazorg.

Anderzijds blijf ik als lezer bij dit werk wat op mijn honger zitten. Als de auteurs in het begin van het boek schrijven dat nazorgorganisaties twee belangrijke langetermijndoelen hebben, resocialisatie en recidivebeperking, waarom wordt dan eenzijdig

ingegaan op recidivebeperking? Nergens is vermeld waarom niet op resocialisatie wordt ingegaan. Dat is toch een even belangrijke vraag? Gaan de auteurs hier impliciet uit van de veronderstelling dat het ontbreken van recidive gelijk staat aan resocialisatie? Dat zou een betwistbaar uitgangspunt zijn. Als lezer heb ik er het raden naar. Mag ik als lezer het boek uiteindelijk als een volwaardige evaluatiestudie lezen, of is het onderzoek daarvoor te beperkt? En wat is dan het theoretisch kader van die evaluatie (wanneer zouden ze concluderen dat het wel 'werkt', wanneer niet,...)? Het boek leest als een product dat nog net iets meer gepolijst had mogen worden: het lijkt alsof de omzetting van een rapport voor Exodus in een publiceerbaar boek net nog wat meer aandacht had kunnen krijgen. Qua literatuur wordt bijvoorbeeld wel verwezen naar eerder onderzoek over Exodus en is zelfs een apart hoofdstuk (van één pagina!) opgenomen om verschillen in resultaten met eerder onderzoek toe te lichten, maar als lezer moet je het daar maar mee doen. Die eerdere onderzoeken hadden meer uitvoerig mogen worden toegelicht en ook de internationale literatuur over nazorg ontbrak. Wellicht gaat het hier om een vrij beperkt onderzoek in tijd en qua middelen, maar daarover is niets vermeld.

Afsluitend zou ik willen terugkoppelen naar de inleiding van deze bespreking. Het boek van van Wingerden en collega's toont hoe nationale recidivecijfers voor wetenschap en beleid nut hebben. Ze laten toe om op meerdere manieren bij te dragen tot effect- en evaluatiestudies (verwachte versus feitelijke recidive, vergelijkingen met de totale populatie,...). Bovendien toont het onderzoek ook dat recidive *kan* gereduceerd worden (alle 'nothing works' echo's uit het verleden ten spijt), zelfs al komt in deze studie niet eenduidig naar voor hoe dat gebeurt. De nazorg aan ex-gedetineerden speelt bij recidivebeperking mogelijks een zeer belangrijke rol: eerste opvang na opsluiting, hulp bij enkele voornamelijk problemen die tijdens de opsluiting niet opgelost geraakten (of net ontstonden, veranderden of verergerden),... Nazorg kan dus een impact hebben op recidivebeperking, zonder onrealistische verwachtingen te koesteren. De term die in Nederland gebruikt wordt, spreekt op zich al boekdelen: na-zorg, zorg verstrekken na de strafrechtelijke interventie, in dit geval na de gevangenis. Dat is helemaal niets nieuws: als een systeem gedetineerden vrijlaat en ze van vandaag op morgen onvoorbereid op straat gooit, dan wordt daarmee de deur naar nieuwe problemen wijd opengezet. Deze studie bevat enkele indicaties van de recidivebeperkende effecten van nazorg aan (ex-)gedetineerden.

Als uitsmijter nog dit: ook op het vlak van nazorg heeft Nederland bijkomende stappen gezet. Begin 2012 kondigt het WODC al een derde meting aan van de recentelijk ontwikkelde *monitor nazorg ex-gedetineerden*, met aandacht voor vijf leefgebieden (identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg). Als Belgisch criminoloog kan het geen kwaad om af en toe eens naar onze noorderburen te kijken.

REFERENTIES

- VAN SWAANINGEN, R. (2000). Zoek de tien verschillen! Criminologie in België en Nederland. In: VANDERBORGH, J., VANACKER, J., & MAES E. (eds) *Criminologie. De wetenschap, de mens*. Brussel: Politeia, 61-78.
- WARTNA, B.S.J., BLOM, M. & TOLLENAAR, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor. 4^e, herziene versie*. Memorandum 2011-3, Den Haag: WODC.
- WARTNA, B.S.J. & NIJSSEN, L.T.J. (2006). *National studies on recidivism. An inventory of large-scale recidivism research in 33 European countries*, WODC-studies on recidivism. Factsheet 2006-11, Den Haag: WODC.

NIEUW BIJ MAKLU-UITGEVERS

JORIS CASSELMAN, IVO AERTSEN, STEPHAN PARMENTIER (RED.)

Tachtig jaar criminologie aan de Leuvense universiteit

isbn 9789046604724 | 273 blz. | € 39,50

Dit boek biedt een overzicht van het onderwijs en het onderzoek in de criminologie aan de Leuvense universiteit vanaf de start in 1929 tot nu. Met bijdragen van eenentwintig auteurs.

WILLY BRUGGEMAN, RENÉ VAN EERT & A. VAN VELDHOVEN (EDS.)

What's in a name? Identiteitsfraude en -diefstal

isbn 9789046605059 | 214 blz. | € 40,00

Overheidsdiensten, en vooral politie en justitie krijgen het steeds moeilijker om de identiteit van personen eenduidig vast te stellen. Criminele feiten als identiteitsdiefstal en identiteitsfraude komen steeds vaker voor in een nieuwe en steeds complexere context. Recente technologieën en internettoepassingen liggen mede aan de basis hiervan. Maar deze zelfde nieuwe technologieën creëren ook nieuwe kansen en mogelijkheden voor de overheidsdiensten.

SOFIE DE KIMPE, LODEWIJK GUNTHER MOOR, FRITS VLEK & PIET VAN REENEN (EDS.)

Professionalisering en socialisatie

Reeks Cahiers Politiestudies, CPS 2012 - 1, nr. 22

isbn 9789046605011 | 208 p. | € 35,00

Dit Cahier verschaft inzicht in beide opleidingsfuncties. Daarbij wordt de vaststelling dat er in de politieorganisatie vooral wordt gezocht naar methoden om de eerste opleidingsfunctie te optimaliseren, geproblematiseerd. Weinigen stellen zich echter de vraag hoe de - door de literatuur fel bekritiseerde - socialisatiefunctie van de politieopleiding verbeterd kan worden.

STEFANIE VANDECAPELLE

Seksueel partnergeweld in Vlaanderen. Een belevingsstudie

Reeks Gandaius Meesterlijk

isbn 9789046604984 | 90 blz. | € 22,00

Het taboe rond partnergeweld raakt maar langzaam doorbroken. Voor seksueel partnergeweld tegen vrouwen geldt dit nog in veel sterkere mate. Dit boek verschaft niet alleen essentiële (criminologische) kennis over het fenomeen en de omvang ervan in Vlaanderen. Met het belevingsonderzoek dat ze bij slachtoffers voerde, brengt de auteur ook de fysieke, psychische en emotionele gevolgen, gedragsmatige reacties en gevolgen op het stuk van seksualiteitsbeleving in beeld.

LIEVEN PAUWELS, GERT VERMEULEN (EDS.)

**Actuele ontwikkelingen inzake EU-strafrecht, veiligheid, politie, strafprocedu-
re, prostitutie en mensenhandel, drugsbeleid en penologie**

Reeks Gandaius Update in de criminologie VI

isbn 9789046605103 | 363 blz. | € 50,00

Centraal staan diverse actuele thema's binnen het domein van het strafrecht en de criminologie. Lesgevers en onderzoekers van vakgroep Strafrecht en Criminologie van de Universiteit Gent behandelen hierin empirische en theoretische evoluties binnen hun specialisatiegebied.

LIEVEN PAUWELS

Toegepaste statistiek met SPSS voor criminologen

isbn 9789046605097 | 286 blz. | € 35,00

Dit nieuwe handboek maakt exclusief gebruik van voorbeelden uit het werkveld van de criminoloog. De analysetechnieken die worden uiteengezet behoren tot de "tools of the trade" van de criminoloog die aan de hand van statistische software een aantal elementaire en ook meer geavanceerde probleemstellingen wil beantwoorden. Uitermate geschikt voor studenten voor beginnende doctorandi, onderzoekers en professionals.

GEERT DELRUE

Le blanchiment de capitaux et le financement du terrorisme

Reeks Livres Pratiques Policières

isbn 9789046605110 | 548 blz. | € 65,00

Ce livre présente un ouvrage de référence qui pourrait être utilisé régulièrement par les acteurs policiers et judiciaires, mais aussi par les acteurs qui sont responsables de la prévention. Plus spécialement, les déclarants qui dans l'exercice quotidien de leurs activités doivent évaluer leurs clients dans quelle mesure ils font des choses suspectes ou illégales, comme les « compliance officers » dans les banques, ...

Maklu-Uitgevers nv

Somersstraat 13-15 | 2018 Antwerpen | België

tel. + 32 (0)3 231 29 00 | fax + 32 (0)3 233 26 59 | www.maklu.be